

El Judici final de Ferran Torrent

Torrent, després del parèntesi que va significar *La vida en l'abisme*, finalista del Planeta 2004, acaba de tancar, amb *Judici final* (2006), la trilogia sobre València que encetava amb *Societat limitada* (2002) i prosseguia amb *Espècies protegides* (2003). Es clou així un cicle que semblava apuntar a una ambiciosa radiografia de la societat valenciana contemporània, i que, tanmateix, ha acabat diluint-se en el propòsit digníssim, d'altra banda, de l'estricta entreteniment.

I és que *Judici final* no és, com semblava deduir-se pel títol i el context de producció, el veredict final de Torrent, en clau literària, sobre l'enrevesada situació que vivim els valencians. Cal advertir-ho. És una altra cosa ben diferent: una novel·la detectivesca on l'univers més o menys representatiu de la limitada societat dels valencians que Torrent va forjar a l'inici de la trilogia queda reduït, després de la distorsió a què ja va ser sotmés en *Espècies protegides*, a un mer rerefons secundari —un decorat de pura política ficció— sobre el qual descansa la trama principal, que ara gira al voltant d'un nou personatge, Liam Yeats, antic membre de l'IRA i del Mossad reconvertit en assassí professional.

Liam arriba a València des d'Andorra. Al diminut estat dels Pirineus ha buscat repòs i complicitat en l'amistat de Martínez —com ell, exagent del Mossad—, després del treball que acaba de fer a Dar es Salaam, on ha incrustat amb ofici una bala al front de la persona assenyalada. Definitivament fatigat per les circumstàncies d'una vida desterrada i en perpètua fugida cap al no-res, l'irlandès accepta un últim encàrrec: liquidar Juan Lloris. Júlia Alexandre, per interessos polítics, i el mateix fill de l'empresari, Lluís Lloris —aquest per pur odi filial i personal—, són els qui, amb la intermediació de Manuel Gil (el tèrbol cap d'una empresa de seguretat), involucren primer els mercenaris Gérard Zacharie i Jean-Luc Denaville (dos antics emissaris de la mort que

ara, retirats, regenten un pub a Massanassa) i contracten, finalment, els serveis de Liam.

Per a investigar la trama, Torrent desenterra a partir de la pàgina 113 —quasi a mitjan novel·la— el seu mític detectiu Butxana. La maniobra, sens dubte sorprenent per als qui hem seguit les narracions anteriors de la trilogia i la trajectòria global de l'escriptor, fa pensar en la necessitat de jugar-hi, arribats a aquest punt, una carta segura: evoca, per dir-ho així, la imatge del prestidigitador que desempolsega, quan l'espectacle decau, el vell truc del conill i el capell. I l'efecte final és la reconducció del relat cap a les coordenades del Torrent que s'iniciava en l'art de la novel·la: Butxana, amb la col·laboració d'un Tordera jubilat i redimit, munta un equip de circumstàncies amb el jove periodista Albert Tintín i el seu amic Miquel Pons, llicenciat en matemàtiques i professor particular de Juan Lloris. No cal dir que aquest quartet investigador, amb Butxana al capdavant, acabarà desxifrant tots i cadascun dels sorprenents secrets de la conspiració i n'obtindrà, de les opulentes butxaques de l'empresari, una suculenta recompensa.

La trama ens dona compte del terrible passat de venjança i odi que Liam carrega a les esquenes i qüestiona el particular codi de valors d'una organització terrorista com l'IRA; recrea, de més a més, l'estat anímic d'un Butxana que ha perdut l'amic Hèctor Barrera en un estúpid accident de trànsit i que inverteix les hores mortes vorejant —sempre per la part de fora— els límits de la passió i de l'amor amb Núria, una treballadora de Telefònica que, al seu torn, jogueja —sempre per la part de dins— amb els

límits d'insatisfactòria quotidianitat que el matrimoni li imposa. Tanmateix, trobem a faltar en aquest *Judici final* dues de les armes més poderoses que —així ho ha demostrat— Torrent brandeix amb mestria en la seua narrativa: d'un costat, la literaturització del molt literaturitzable país dels valencians (que ell, vivencialment, coneix en les més diverses, profundes i genuïnes de les dimensions); de l'altre, el seu envejable —envejat, fet i fet— instint per a la ironia. I és que aquest últim Torrent sembla renunciar al Torrent enginyós, agut, mordaç, divertit i punxant a què ens té acostumats: al de les pensades rutilants i les eixides sorprenents que solen saltironejar, talment la sal i el pebre, en la seua prosa inconfusible. Els lectors més addictes —els milers i milers de lectors que l'han seguit durant dècades i que han evolucionat paral·lelament a la seua obra— hi podran objectar que un escriptor com ell, tan ben dotat per a l'humor, sembla impostat quan adopta el to seriós.

En fi... Tots sabem que Ferran Torrent és la veu més cèlebre i celebrada de la narrativa valenciana contemporània. I amb raons. Seu és el mèrit d'haver creat lectors en valencià com ningú mai no ha sabut fer-ho abans. L'èxit dels seus llibres —l'un rere l'altre, any rere any des de ja en fa un parell de dotzenes— no té punt de comparació des de Martorell ençà. Pot vanagloriar-se d'haver escrit una de les millors novel·les —si no la millor— de les lletres valencianes contemporànies (ens referim, per descomptat, a *Gràcies per la propina*). Té la millor fusta narrativa del país. Però aquest no és —no pot ser-ne— el seu judici final. No el que esperàvem. Perquè les expectatives que obria amb *Societat limitada* apuntaven a una altra cosa. I perquè la novel·la que ara tanca la trilogia, bé que entretinguda, pulcrament estructurada i redactada amb tot l'ofici del món, ens deixa només al paladar la sensació que «per on passa, banya».

Ferran Torrent
Judici final
Columna, Barcelona, 2006
256 pàgs.

Joan Borja i Sanz